

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The version of the following full text has not yet been defined or was untraceable and may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/47107>

Please be advised that this information was generated on 2019-09-23 and may be subject to change.

Verschuif de aandacht naar sociale innovatie

SJOERD BEUGELSDIJK

Kennis, innovatie en economische groei. Het zijn de toverwoorden van het kabinet-Balkenende 2. De premier heeft zich er zelfs persoonlijk aan verbonden met de oprichting van het innovatieplatform. Na veel opstartproblemen en kritiek uit bedrijfsleven en wetenschap lijkt het - net nu het einde van Balkenendes politieke carrière nadert - toch vrucht af te gaan werpen. Een belangrijk thema dat door het innovatieplatform op de agenda is gezet is het thema sociale innovatie. Zonder dat iedereen precies weet wat ermee bedoeld wordt, is het breed gedragen onder zowel werkgevers als werknemers. En dat laatste is belangrijk om iets voor elkaar te krijgen in Nederland. In potentie een veelbelovend concept dus.

De essentie van sociale innovatie is dat een onderneming meer en sneller kan innoveren door een betere interne organisatie en effectiever management. Waar traditioneel ingezet werd op een toename van het kennisniveau door bijvoorbeeld meer inzet van middelen aan onderzoek en ontwikkeling gaat het nu om het effectiever gebruik van diezelfde middelen door een betere organisatie en management. Dat is een opmerkelijke verschuiving in het innovatiebeleid in Nederland en iets wat toe te juichen is.

Waarom is het goed en wat kunnen we ervan verwachten? Om dat te beantwoorden is het goed te weten dat economen en bedrijfskundigen al enkele jaren onderzoek doen naar sociale innovatie. Met name Amerikaans onderzoek heeft een aantal interessante resultaten opgeleverd. Belangrijkste conclusie: bedrijven die hun interne organisatie hebben ingericht op langetermijnontwikkeling en bereid zijn te investeren in hun werknemers door bijvoorbeeld trainingen aan te bieden, zijn over het algemeen innovatiever. Dat blijkt bijvoorbeeld uit een personeelsbeleid dat gericht is op kennisontwikkeling

en kennisdeling. Dat lijkt een open deur, maar het botst met een aantal recente trends in het Nederlandse bedrijfsleven, zoals prestatiebeloning en de inzet van tijdelijk personeel. En daar wringt dus de schoen.

Voor innovatie is creativiteit een eerste vereiste. De organisatie van creativiteit impliceert dat werknemers zich betrokken voelen bij de onderneming, en dat ze bereid zijn kennis te delen. Maar de recente trends zijn juist gericht op het aantrekken (en afstoten) van werknemers voor de korte termijn, bijvoorbeeld via arbeidsbureaus. Dat kan op korte termijn een verbeterde allocatie van middelen opleveren, zoals economen zullen zeggen op basis van eerstejaars tekstboekjes. Maar het punt is dat het een negatief effect heeft op sociale innovatie. Hetzelfde geldt voor prestatiebeloning. In toenemende mate is er de laatste jaren prestatiebeloning ingevoerd in tal van organisaties, vaak op individuele basis. Dat kan de kortetermijnprestaties van een werknemer verhogen, maar heeft als negatief bijeffect dat de bereidheid om kennis te delen in het grotere collectief afneemt. Onderzoek geeft duidelijk aan dat 'performance management' niet altijd positieve effecten heeft.

Het is goed dat sociale innovatie op de agenda staat omdat het ons dwingt nog eens stevig na te denken over de organisatie van onze arbeid in Nederland. Als kennis, innovatie en creativiteit zo belangrijk zijn voor onze toekomstige economische groei is het verstandig ons systeem daarop in te richten. Aspecten als prestatiebeloning en het 'outsourcen' van arbeid zijn feitelijk gericht op een 'managerial' economie, terwijl we een systeem willen dat bijdraagt aan de opbouw van een 'entrepreneurial' economie. Vanuit het perspectief van sociale innovatie schurkt ons huidige stelsel dus op een verkeerde manier aan tegen de toekomstige ontwikkelingen. Het valt daarom te hopen dat met een nieuwe regering het spreekwoordelijke kind niet met het badwater wordt weggegooid. Balkenende heeft een aardige start gemaakt met de verschuiving van prioriteiten in het innovatiebeleid. Het kan zowaar nog wat worden met innovatie in Nederland.

Dr Sjoerd Beugelsdijk is universitair hoofddocent economie aan de Radboud Universiteit Nijmegen.